

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ**

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Ο Πόλεμος (και) της Πληροφορίας

Γεώργιος Κουκάκης

Απόφοιτος της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master of Arts) στη
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»
του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ηράκλειο

08 Μαρτίου 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
Ένταση (τέλη 2021-21 Φεβρουαρίου 2022)	3
Κρίση (21-24 Φεβρουαρίου 2022).....	4
Πόλεμος (24 Φεβρουαρίου-σήμερα)	5
Λίγα λόγια για τις Πληροφοριακές Επιχειρήσεις.....	6
Οι ΠΕ στο Θέατρο Επιχειρήσεων της Ουκρανίας	7
Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις της Ρωσίας	8
Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
Επίλογος.....	9
Παραρτήματα.....	10
A. Οι Ελεγχόμενες από τη Ρωσία περιοχές Ντόνετσκ και Λουγκάνσκ	11
B. Διάταξη των Ρωσικών Δυνάμεων την 25 Ιανουαρίου 2022.....	12
Γ. Οι 4 Άξονες Εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία.....	13
Δ. Η Εξέλιξη των Επιχειρήσεων μέχρι την 05 Μαρτίου 2022	14
Ε. Η Διάταξη των Ρωσικών Δυνάμεων την 06 Μαρτίου 2022.....	15
ΣΤ. Η Διάταξη των Ρωσικών Δυνάμεων την 07 Μαρτίου 2022.....	16
Ζ. Ρωσικές ΕΠΕ για επηρεασμό της Ελλάδας (ένταση)	17
Η. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης της Ουκρανίας (ένταση).....	18
Θ. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης του ΝΑΤΟ (ένταση).....	19
Ι. Ρωσικές ΕΠΕ ευφημισμού της Ρωσίας (ένταση)	20
ΙΑ. Ρωσικές ΑΠΕ σχετικά με το ΝΑΤΟ (ένταση)	21
ΙΒ. Ρωσικές ΕΠΕ μετά την αναγνώριση των DPR και LDR (κρίση).....	22
ΙΓ. Ρωσικές ΕΠΕ για επηρεασμό της Ελλάδας (πόλεμος).....	23
ΙΔ. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης της Ουκρανίας (πόλεμος).....	24
ΙΕ. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης ΝΑΤΟ-ΕΕ-Δύσης (πόλεμος)	26
ΙΣΤ. Ρωσικές ΕΠΕ ευφημισμού της Ρωσίας (πόλεμος)	28
ΙΖ. Ρωσικές ΑΠΕ σχετικά με την αντι-Ρωσική Προπαγάνδα (πόλεμος)	30
ΙΗ. Ρωσικές ΕΠΕ εκφοβισμού (πόλεμος).....	31
ΙΘ. Ρωσικές ΕΠΕ κατά του ηθικού των Ουκρανών (πόλεμος).....	32
Κ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εκφοβισμό της Ρωσίας.....	33
ΚΑ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεργασία με ΝΑΤΟ	34
ΚΒ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κυρώσεις	35
ΚΓ. ΑΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Ρωσικής Προπαγάνδας.....	36
Βιβλιογραφία	37

Εισαγωγή

Οι διμερείς διακρατικές σχέσεις των σύγχρονων πολιτισμένων κρατών, αν και κατά βάση στηρίζονται στην αμοιβαία συνεργασία και κατανόηση, διέπονται ταυτόχρονα και από την επιδίωξη της εξυπηρέτησης των εθνικών τους συμφερόντων. Όταν επομένως τα εθνικά συμφέροντα δύο κρατών έρχονται αντικρούονται, οι εν λόγω σχέσεις διαταράσσονται με αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικού κλίματος. Αναλόγως τη στάση που θα τηρηθεί από αυτά και τις ενέργειες στις οποίες θα προβεί, το αρνητικό αυτό κλίμα μπορεί να εξελιχθεί σε ένταση, κρίση ή ακόμα και πόλεμο. Κατά τη διάρκεια και των τριών αυτών σταδίων, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι Πληροφοριακές Επιχειρήσεις οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένων εθνικών στρατηγικών αντικειμενικών σκοπών.

Η παρούσα ερευνητική εργασία ασχολείται με αυτό το ιδιαίτερο είδος στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξάγεται με σφοδρότητα τους τελευταίους μήνες στο θέατρο επιχειρήσεων της Ουκρανίας και το οποίο παρουσιάζει ορισμένα πάρα πολύ ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά. Οφείλουμε ωστόσο να επισημάνουμε ότι βασική επιδίωξη της εργασίας είναι η ανάδειξη των γεγονότων που συνιστούν τον πληροφοριακό αυτό πόλεμο και όχι το κατά πόσο τα γεγονότα που παρουσιάζονται είναι αληθή ή όχι. Εξάλλου πολλά από τα στοιχεία που παρουσιάζουμε αφενός είναι αντικρουόμενα και αφετέρου δεν μπορούν να επαληθευτούν προς το παρόν λόγω της εξέλιξης των γεγονότων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας.

Πριν όμως εξετάσουμε τις πληροφοριακές επιχειρήσεις που έλαβαν και συνεχίζουν να λαμβάνουν χώρα στο θέατρο επιχειρήσεων της Ουκρανίας, θα αναφερθούμε με συντομία στο ιστορικό των πρόσφατων γεγονότων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση για τη διεξαγωγή αυτού του είδους επιχειρήσεων. Αρχικά θα επισημάνουμε τα τρία στάδια (κρίση, ένταση, πόλεμος) από τα οποία πέρασαν οι διακρατικές σχέσεις των δύο Κρατών, ακολούθως θα αναλύσουμε ορισμένα βασικά στοιχεία των πληροφοριακών επιχειρήσεων και τέλος θα αναφέρουμε συγκεκριμένα παραδείγματα διεξαγωγής πληροφοριακών επιχειρήσεων από ένα συγκεκριμένο Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης (**twitter**).

Ένταση (τέλη 2021-21 Φεβρουαρίου 2022)

Όταν στις Ένοπλες Δυνάμεις χρησιμοποιείται ο όρος **ένταση** εννοείται η κατάσταση εκείνη «η οποία περιλαμβάνει διπλωματικές ή πολιτικές ενέργειες, συνδυαζόμενες με στρατιωτικά συμβάντα ή καταστάσεις ή απειλή στρατιωτικών ενεργειών, που αμφισβητούν τα εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα ή ζωτικά συμφέροντα και η οποία επιβάλλει τη λήψη προληπτικών στρατιωτικών μέτρων και

ενεργειών, για την αποτροπή εξέλιξής τους σε κρίση και την υποστήριξη των εθνικών συμφερόντων»¹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα έντασης αποτελεί η αρχική στάση της Ρωσίας απέναντι στην Ουκρανία όπως διαμορφώθηκε μέσα από τα γεγονότα που σημειώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2022. Αυτά περιλάμβαναν τόσο πολιτικές όσο και στρατιωτικές ενέργειες, μέσα από τις οποίες η Ρωσία αμφισβητούσε κυριαρχικά δικαιώματα της Ρωσίας.

Οι στρατιωτικές ενέργειες αφορούσαν στη μεταφορά πολυάριθμων στρατιωτικών ρωσικών δυνάμεων² στα σύνορα της Ουκρανίας κατά τα τέλη του 2021, ενώ οι πολιτικές ενέργειες αφορούσαν αρχικά τη **σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας** της Ρωσικής Ομοσπονδίας³ στις **21 Φεβρουαρίου 2022** και την ανακοίνωση ότι η ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ αποτελεί απειλή για τη Ρωσία, λόγω του άρθρου 5 του Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου⁴. Η αμφισβήτηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων πραγματοποιήθηκε λίγες ώρες αργότερα με την τηλεφωνική ενημέρωση⁵ του Γάλλου Προέδρου και του Γερμανού Καγκελάριου για την **πρόθεση αναγνώρισης** των περιοχών Ντόνετσκ (Donetsk) και Λουγκάνσκ (Lugansk)⁶.

Κρίση (21-24 Φεβρουαρίου 2022)

Για να μην κλιμακωθεί όμως, σύμφωνα με τον προηγούμενο ορισμό, μία κατάσταση έντασης θα πρέπει να ληφθούν προληπτικά στρατιωτικά μέτρα και να υποστηριχτούν τα εθνικά συμφέροντα. Δυστυχώς στην προκειμένη περίπτωση αυτό δεν συνέβη, με αποτέλεσμα τη εξέλιξη της κατάστασης σε **κρίση** δηλαδή «*το επεισόδιο ή την κατάσταση που απειλεί μία Χώρα και ειδικότερα την ευημερία των πολιτών, την εδαφική ακεραιότητα, την εθνική ανεξαρτησία και τα εθνικά συμφέροντα αυτής. Εξελίσσεται με ταχύτητα και δημιουργεί απαίτηση πολιτικών, διπλωματικών, οικονομικών και τέλος στρατιωτικών ενεργειών, προκειμένου να αντιμετωπισθεί επιτυχώς και να επιτευχθούν οι εθνικοί αντικειμενικοί σκοποί*»⁷.

Αν ο Ρώσος Πρόεδρος είχε περιοριστεί στην αναγνώριση της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Ντόνετσκ» [Donetsk People's Republic (DPR)] και της «Λαϊκής Δημοκρατίας του Λουγκάνσκ» [Lugansk People's Republic (LPR)], τότε ίσως η κατάσταση να παρέμενε μέχρι και σήμερα μία

¹ Βλ. Διεύθυνση Αμυντικής Σχεδίασης και Προγραμματισμού/Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, *Διακλαδικός Κανονισμός 0-4 «Κοινή Ορολογία Ενόπλων Δυνάμεων»*. Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, 2006, σ. 90.

² Βλ. **Παράρτημα Α**.

³ Βλ. «President of Russia/News/Events/Security Council meeting» στο <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67825>.

⁴ Βλ. <http://www.en.kremlin.ru/events/security-council/by-date/18.02.2022>.

⁵ Βλ. «President of Russia/News/Events/Telephone conversations with President of France Emmanuel Macron and Federal Chancellor of Germany Olaf Scholz» στο <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67827>.

⁶ Βλ. **Παράρτημα Β**.

⁷ Βλ. Διεύθυνση Αμυντικής Σχεδίασης και Προγραμματισμού/Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, *οπ.π.*, σ. 152.

κατάσταση έντασης. Η έγγραφη όμως **αναγνώριση**⁸ των δύο Λαϊκών Δημοκρατιών και η υπογραφή «**Συνθήκης Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας**»⁹ με τους επικεφαλής αυτών στις **21 Φεβρουαρίου 2022** σε συνδυασμό με την εξαγγελία αποστολής ειρηνευτικών δυνάμεων στις εν λόγω περιοχές -χωρίς μάλιστα να έχει προηγηθεί σχετικό ψήφισμα του ΟΗΕ ή ΟΑΣΕ σύμφωνα με τη συνήθη διαδικασία- συνέβαλε στη μετατροπή της κατάστασης σε κρίση. Με την ενέργειά του αυτή απείλησε ευθέως τόσο την εδαφική ακεραιότητα όσο και την εθνική ανεξαρτησία της Ουκρανίας. Αυτό που δεν μπορούμε να γνωρίζουμε είναι αν θα είχε αποτραπεί όλη αυτή η κατάσταση με την έγκαιρη αποστολή νατοϊκών δυνάμεων ή με την επιβολή κυρώσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση πριν τη ρωσική εισβολή.

Πόλεμος (24 Φεβρουαρίου-σήμερα)

Η ολιγορία τόσο του ΝΑΤΟ όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το ζήτημα αυτό, κατά πάσα πιθανότητα επειδή κανείς δεν πίστευε ότι η κατάσταση θα μπορούσε να επιδεινωθεί, οδήγησε γρήγορα στην κλιμάκωση της κρίσης και τη μετεξέλιξή της σε **Πόλεμο** δηλαδή την «*ένοπλη σύγκρουση δύο κρατών ή δύο ομάδων κρατών με σκοπό τη βίαιη επιβολή της θέλησης του ενός σε βάρος του άλλου*»¹⁰. Στην προκειμένη περίπτωση Ρωσικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Ουκρανία στις **21 Φεβρουαρίου 2022** σε τέσσερεις άξονες¹¹, τον Άξονα του **Κιέβου** (Βόρεια), τον Άξονα του **Χαρκόβου** (Βορειοανατολικά), τον Άξονα του **Ντονμπάς** (Ανατολικά) και τον Άξονα της **Κριμαίας** (Νότια).

Κατά τις επόμενες μέρες, οι Ρωσικές στρατιωτικές δυνάμεις διεξήγαγαν πολυάριθμες επιχειρήσεις κατά μήκος σε όλη την Ουκρανία¹², με κύρια προσπάθεια (απ' ό,τι φαίνεται) τον Άξονα του Κιέβου (Βόρειος Άξονας) και αντικειμενικό σκοπό (ΑΝΣΚ) την ομώνυμη πρωτεύουσα της Ουκρανίας. Έτσι μετά από σχεδόν δέκα ημέρες διεξαγωγής επιχειρήσεων, οι Ρωσικές δυνάμεις κατέλαβαν αρκετά ουκρανικά εδάφη¹³ χωρίς ωστόσο να έχουν καταφέρει να ολοκληρώσουν την κατάληψη του κύριου αντικειμενικού τους σκοπού (Κιέβο)¹⁴. Κατά τη διάρκεια όλων αυτών των ημερών όμως, εκτός από τις συμβατικές επιχειρήσεις διεξάγονταν με ανάλογη σφοδρότητα και ένα άλλο είδος επιχειρήσεων, οι Πληροφοριακές Επιχειρήσεις.

⁸ Βλ. «President of Russia/News/Events/Signing of documents recognising Donetsk and Lugansk People's Republics» στο <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67829>.

⁹ Βλ. «President of Russia/News/Events/Signing of documents recognising Donetsk and Lugansk People's Republics» στο <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/67829>.

¹⁰ Βλ. Διεύθυνση Αμυντικής Σχεδίασης και Προγραμματισμού/Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, *οπ.π.*, σ. 214.

¹¹ Βλ. **Παράρτημα Γ.**

¹² Βλ. **Παράρτημα Δ.**

¹³ Βλ. **Παράρτημα Ε.**

¹⁴ Βλ. **Παράρτημα ΣΤ.**

Λίγα λόγια για τις Πληροφοριακές Επιχειρήσεις

Με τον όρο Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (ΠΕ) εννοούμε «τις συντονισμένες ενέργειες που αναλαμβάνονται σε περίοδο ειρήνης, κρίσης ή πολέμου, σε όλα τα επίπεδα (στρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό), προς υποστήριξη εθνικών πολιτικών και στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών, με τις οποίες υπονομεύονται η θέληση και συνοχή του αντιπάλου και επηρεάζεται η διαδικασία λήψης απόφασής του, με την προσβολή των πληροφοριών, των διαδικασιών παραγωγής τους και των πληροφοριακών του συστημάτων, ενώ παράλληλα προστατεύονται τα αντίστοιχα φίλια»¹⁵. Ο δε σκοπός τους, διαφέρει ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκονται οι διακρατικές σχέσεις των αντιμαχόμενων μερών.

Στην **ειρήνη** (συμπεριλαμβανομένης και της περιόδου έντασης) οι ΠΕ αποσκοπούν στην επίτευξη πολιτικο-στρατιωτικών ΑΝΣΚ, με αποφυγή ενεργειών οι οποίες είναι δυνατόν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στα εθνικά συμφέροντα. Στην **κρίση** χρησιμοποιούνται κυρίως για την απόκτηση πρωτοβουλίας και τον εξαναγκασμό των αντιπάλων να διεξάγουν τη μάχη στο πεδίο της επιλογής αυτού που τις διεξάγει, ενώ στον **πόλεμο** χρησιμοποιούνται για να υποστηρίξουν τους ΑΝΣΚ, να εξαναγκάσουν τον αντίπαλο να υιοθετήσει ένα συγκεκριμένο τρόπο ενέργειας και να εξασθενήσουν τη θέληση του αντιπάλου για επιχειρήσεις. Μετά τη **λήξη των επιχειρήσεων** αποσκοπούν στην εδραίωση της τελικής κατάστασης¹⁶.

Οι αρχές των ΠΕ περιλαμβάνουν την **κατεύθυνση** (παροχή σαφών οδηγιών), την **έγκαιρη διεξαγωγή** (το ταχύτερο δυνατόν, από τον καιρό της ειρήνης ακόμα), τις **πληροφορίες** (συλλογή μεγάλου όγκου και υψηλής ποιότητας από πολλαπλές πηγές), τη **συνοχή** (οριζόντιος και κάθετος συντονισμός σε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας) και τη **συνεχή παρακολούθηση-ευκαμψία** (κατάλληλη αναπροσαρμογή σύμφωνα με τις συνθήκες)¹⁷. Ως θεμελιώδη στοιχεία τους επίσης θεωρούνται η **θέληση** (στοχεύουν στην επιρροή της θέλησης του αντιπάλου και την εξασθένηση της συνοχής του), η **γνώση** (αποσκοπούν στην απαγόρευση, υποβάθμιση, διάσπαση και χειραγώγηση της παρεχόμενης πληροφορίας) και η **δυνατότητα** (αποσκοπούν στην επιρροή ορισμένων δυνατοτήτων του αντιπάλου). Το κυριότερο δε στοιχείο απ' όλα, είναι το γεγονός ότι **βασικός στόχος των ΠΕ είναι η ίδια η πληροφορία** και τα σχετιζόμενα με αυτή στοιχεία¹⁸.

Οι τύποι των ΠΕ διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις **Επιθετικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (ΕΠΕ)** και τις **Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (ΑΠΕ)**. Οι ΕΠΕ συνήθως περιλαμβάνουν ενεργητικά μέτρα και έχουν δύο βασικούς ΑΝΣΚ¹⁹, με πρώτο τον επηρεασμό του

¹⁵ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, *ΕΕ 123-1 «Πληροφοριακές Επιχειρήσεις»*. Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2012, σ. 1.

¹⁶ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, *ο.π.*, σσ. 15-16.

¹⁷ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, *ο.π.*, σσ. 16-17.

¹⁸ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, *ο.π.*, σσ. 17-18.

¹⁹ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, *ο.π.*, σ. 22.

αντιπάλου ως προς την αντίληψη της κατάστασης, τη θέληση για αγώνα, την αποφασιστικότητα και την εμφάνιση της ήττας ως κάτι το αναπόφευκτο, προσφέροντας παράλληλα εναλλακτικές λύσεις που εξυπηρετούν το συμφέρον αυτού που τις διεξάγει. Δεύτερος ΑΝΣΚ είναι ο περιορισμός της δυνατότητας αποτελεσματικής άσκησης του συστήματος διοίκησης και ελέγχου (ΣΔΕ) ή Command & Control (C²). Οι ΑΠΕ από την άλλη περιλαμβάνουν παθητικά μέτρα, τα οποία στοχεύουν στην προστασία και υπεράσπιση της πληροφορίας, του ΣΔΕ και των φίλιων πληροφοριακών συστημάτων.

Και οι δύο προαναφερθέντες τύποι ΠΕ διεξάγονται μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων όπως η **Παραπλάνηση**, η **Φυσική Προσβολή**, οι **Ψυχολογικές Επιχειρήσεις** (ΨΕ), οι **Επιχειρήσεις Δικτύων Ηλεκτρονικών Υπολογιστών** (Κυβερνοπόλεμος), η **Ασφάλεια Επιχειρήσεων** και ο **Ηλεκτρονικός Πόλεμος** (ΗΠ)²⁰ οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε τέσσερα διακριτά επίπεδα. Το **πρώτο επίπεδο** αφορά πρόσωπα ή ομάδες ερασιτεχνών που δρουν αυτόνομα και χρησιμοποιούν απλές μεθόδους, το **δεύτερο επίπεδο** πρόσωπα ή ομάδες που έχουν στρατολογηθεί από εταιρείες, οργανώσεις ή διεθνείς ομάδες και χρησιμοποιούν εξελιγμένες μεθόδους, το **τρίτο επίπεδο** πρόσωπα ή ομάδες που έχουν στρατολογηθεί από κρατικούς οργανισμούς και χρησιμοποιούν μεθόδους υψηλής τεχνολογίας και το **τέταρτο επίπεδο** αφορά κρατικές ενέργειες με τη χρήση τεχνολογίας αιχμής (κυβερνοεπιθέσεις), σε συνδυασμό με στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Οι ΠΕ στο Θέατρο Επιχειρήσεων της Ουκρανίας

Όπως επισημάνθηκε και στην εισαγωγή, τα παραδείγματα των πληροφοριακών επιχειρήσεων που θα εξετάσουμε στην παρούσα ερευνητική εργασία προέρχονται από δημοσιεύσεις στο **twitter**. Ο λόγος που περιοριζόμαστε σε αυτό το Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης, είναι επειδή αποτελεί ένα από τα πιο γρήγορα μέσα για τη μετάδοση πληροφοριών, με τη χρήση κειμένου μικρής έκτασης ή εικόνες, αλλά και το γεγονός ότι είναι εξαιρετικά διαδεδομένο και εύκολο στη χρήση. Η χρήση του επομένως δίνει τη δυνατότητα χειραγώγησης της κοινής γνώμης, γι' αυτό και τον Ιούλιο του 2016 απαγορεύτηκε η χρήση του στην Τουρκία, μετά τη γνωστή **απόπειρα πραξικοπήματος**. Ένας ακόμα λόγος είναι ότι οι Επιχειρήσεις Δικτύων Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, η Ασφάλεια Επιχειρήσεων και ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος (ΗΠ) αφενός είναι δύσκολο να εξακριβωθούν και αφετέρου είναι τομείς που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις.

Οι πλέον πρόσφορες επομένως ενέργειες είναι αυτές της παραπλάνησης, της φυσικής προσβολής και των ψυχολογικών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση των πληροφοριακών επιχειρήσεων που διεξάγονται στο θέατρο επιχειρήσεων της Ουκρανίας, η συντριπτική πλειοψηφία των ενεργειών που σχετίζονταν με Πληροφοριακές Επιχειρήσεις, αφορούσαν **ψυχολογικές επιχειρήσεις** και **παραπλάνηση**. Ως προς τον τύπο που χρησιμοποιήθηκε, αυτές ήταν κατά κύριο λόγο επιθετικές

²⁰ Βλ. Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείο Στρατού, οπ.π., σ. 1.

πληροφοριακές επιχειρήσεις (ΕΠΕ) και δευτερευόντως αμυντικές (ΑΠΕ). Παρακάτω θα εξετάσουμε αρχικά τις εν λόγω επιχειρήσεις της Ρωσίας και στη συνέχεια τις αντίστοιχες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαχωρίζοντάς τις ανά στάδιο (ένταση, κρίση, πόλεμος).

Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις της Ρωσίας

Η Ρωσία κατά το πρώτο στάδιο της **έντασης** χρησιμοποίησε τόσο Επιθετικές όσο και Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις, με πολλαπλούς αντικειμενικούς σκοπούς. Ένας από αυτούς ήταν η **προσπάθεια προσεταιρισμού της Ελλάδας**, επικαλούμενη τους πολιτιστικούς δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών και την διεξαγόμενη αντιρωσική προπαγάνδα²¹. Δεύτερος ΑΝΣΚ ήταν η **προσπάθεια δυσφήμισης της Ουκρανίας**, επικαλούμενη τη μη τήρηση των συμφωνιών του Μινσκ και την υπόθαλψη νεοναζί στο εσωτερικό της²². Τρίτος ΑΝΣΚ ήταν η **προσπάθεια δυσφήμισης του ΝΑΤΟ**, επικαλούμενη την επιθετικότητά του και την προσπάθεια κλιμάκωσης της κατάστασης²³. Τέταρτος ΑΝΣΚ ήταν η **προσπάθεια ευφημισμού της Ρωσίας**, επικαλούμενη το σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και την απροθυμία για πόλεμο²⁴. Η ΑΠΕ που χρησιμοποίησε απομυθοποιούσε τα «παραποιημένα» γεγονότα σχετικά με το ΝΑΤΟ, στοχεύοντας στην απόκρουση της αντιρωσικής προπαγάνδας αυτού²⁵.

Αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι το γεγονός ότι κατά το στάδιο της **κρίσης** η Ρωσία χρησιμοποίησε ελάχιστα τις Πληροφοριακές Επιχειρήσεις και πιο συγκεκριμένα μόνο ΕΠΕ. Οι ενέργειές της αυτές στόχευαν κυρίως στη δικαιολόγηση της στάσης τους και τη δυσφήμιση της Ουκρανίας²⁶. Κατά το στάδιο του **πολέμου**, διεξήγαγε τόσο ΕΠΕ όσο και ΑΠΕ, έχοντας τους ίδιους ΑΝΣΚ με αυτούς που είχε κατά την ένταση²⁷ και δύο επιπλέον. Αυτοί αφορούσαν την **προσπάθεια εκφοβισμού της Δύσης**²⁸, κάνοντας λόγο για χρήση πυρηνικών και την **προσπάθεια μείωσης του ηθικού των Ουκρανών μαχητών**, μέσα από τη δημοσίευση την παράδοση ορισμένων Ουκρανικών τμημάτων²⁹.

Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και πιο συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν) δραστηριοποιήθηκε κυρίως μετά την εισβολή της Ρωσίας, δηλαδή κατά το στάδιο του **πολέμου**

²¹ Βλ. Παράρτημα Ζ.

²² Βλ. Παράρτημα Η.

²³ Βλ. Παράρτημα Θ.

²⁴ Βλ. Παράρτημα Ι.

²⁵ Βλ. Παράρτημα ΙΑ.

²⁶ Βλ. Παράρτημα ΙΒ.

²⁷ Βλ. Παράρτημα ΙΓ-ΙΖ.

²⁸ Βλ. Παράρτημα ΙΗ.

²⁹ Βλ. Παράρτημα ΙΘ.

χρησιμοποιώντας τόσο Επιθετικές όσο και Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις. Ένας από τους ΑΝΣΚ ήταν η **προσπάθεια εκφοβισμού της Ρωσίας**, τονίζοντας τη σοβαρότητα των κυρώσεων που θα επέβαλε σε αυτήν³⁰, ενώ ένας δεύτερος ήταν η **προσπάθεια ευφημισμού της άριστης σχέσης ΕΕ και ΝΑΤΟ**, κυρίως μέσα από την προβολή της κοινής δήλωσης που πραγματοποιήθηκε από την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και το Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ³¹.

Τρίτος ΑΝΣΚ ήταν η **προσπάθεια απόσυρσης των Δυνάμεων της Ρωσίας από την Ουκρανία**, προβάλλοντας τις κυρώσεις που επέβαλλαν σε αυτήν και τη Λευκορωσία³², ενώ οφείλουμε να τονίσουμε ότι οι ΑΠΕ που χρησιμοποίησε διεξήχθησαν μέσα από ειδικό «λογαριασμό» ενάντια στην παραπληροφόρηση, στοχεύοντας στην απόκρουση της αντιρωσικής προπαγάνδας μέσα από την ανάδειξη των μεθόδων που χρησιμοποιεί και την αποκάλυψη στοιχείων για τα ελεγχόμενα από το κράτος ρωσικά ΜΜΕ³³. Ο εν λόγω λογαριασμός με τίτλο «Η ΕΕ ενάντια στην Παραπληροφόρηση» (EUvsDisinfo) χρησιμοποιήθηκε για να αντικρούσει ένα-ένα τα επιχειρήματα της Ρωσίας.

Επίλογος

Τη στιγμή που γράφεται η παρούσα εργασία, οι ένοπλες ενέργειες στο Θέατρο Επιχειρήσεων της Ουκρανίας συνεχίζονται. Ακόμα όμως και να σταματήσει ο συμβατικός πόλεμος, ο πόλεμος της πληροφορίας δεν θα πάψει ποτέ να υφίσταται. Μπορεί να θλίβονται όλοι δικαίως για τις ανθρώπινες απώλειες, τόσο των στρατιωτικών όσο και των αμάχων, δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι:

Η πρώτη απώλεια στον πόλεμο είναι η αλήθεια

³⁰ Βλ. Παράρτημα Κ.

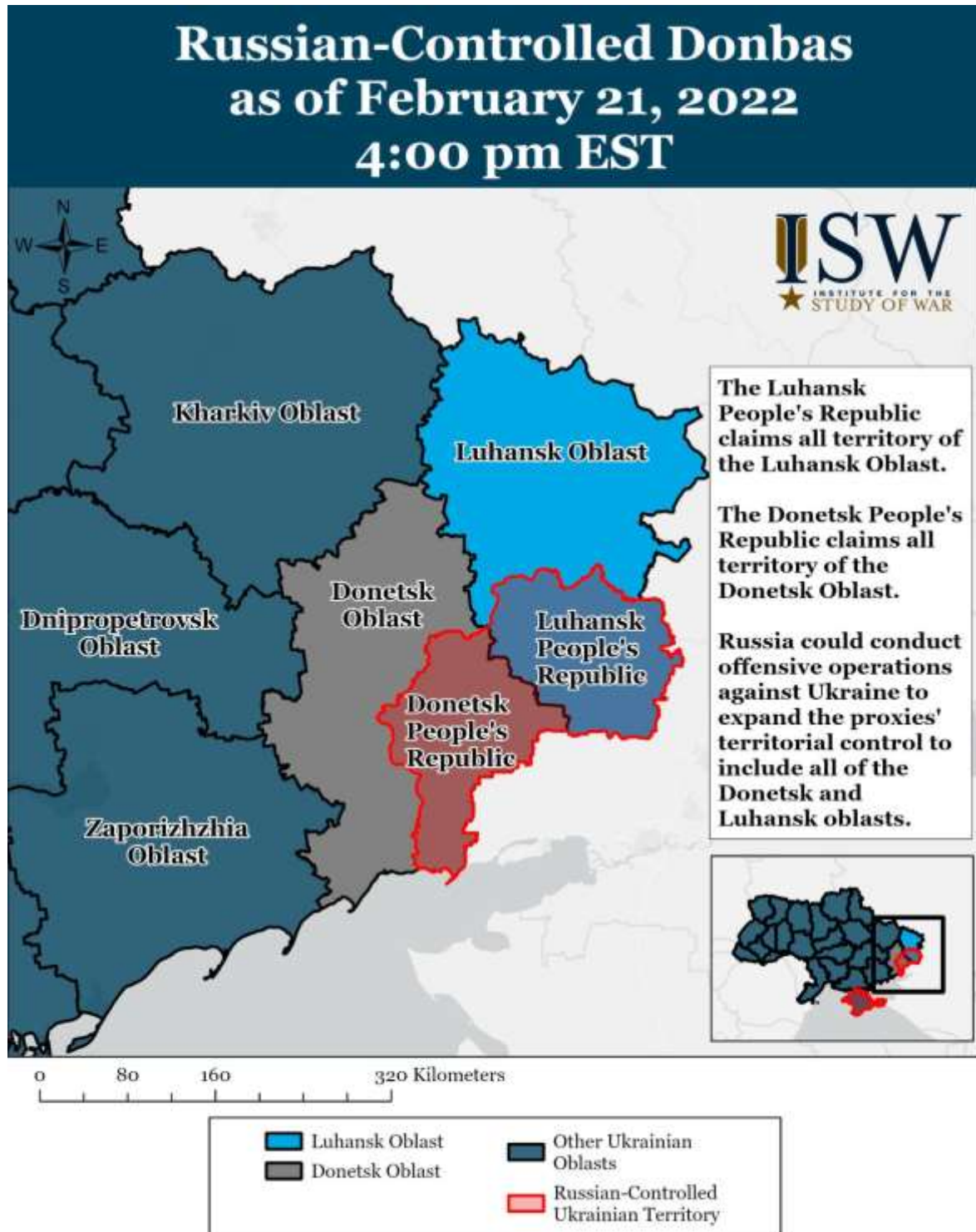
³¹ Βλ. Παράρτημα ΚΑ.

³² Βλ. Παράρτημα ΚΒ.

³³ Βλ. Παράρτημα ΚΓ.

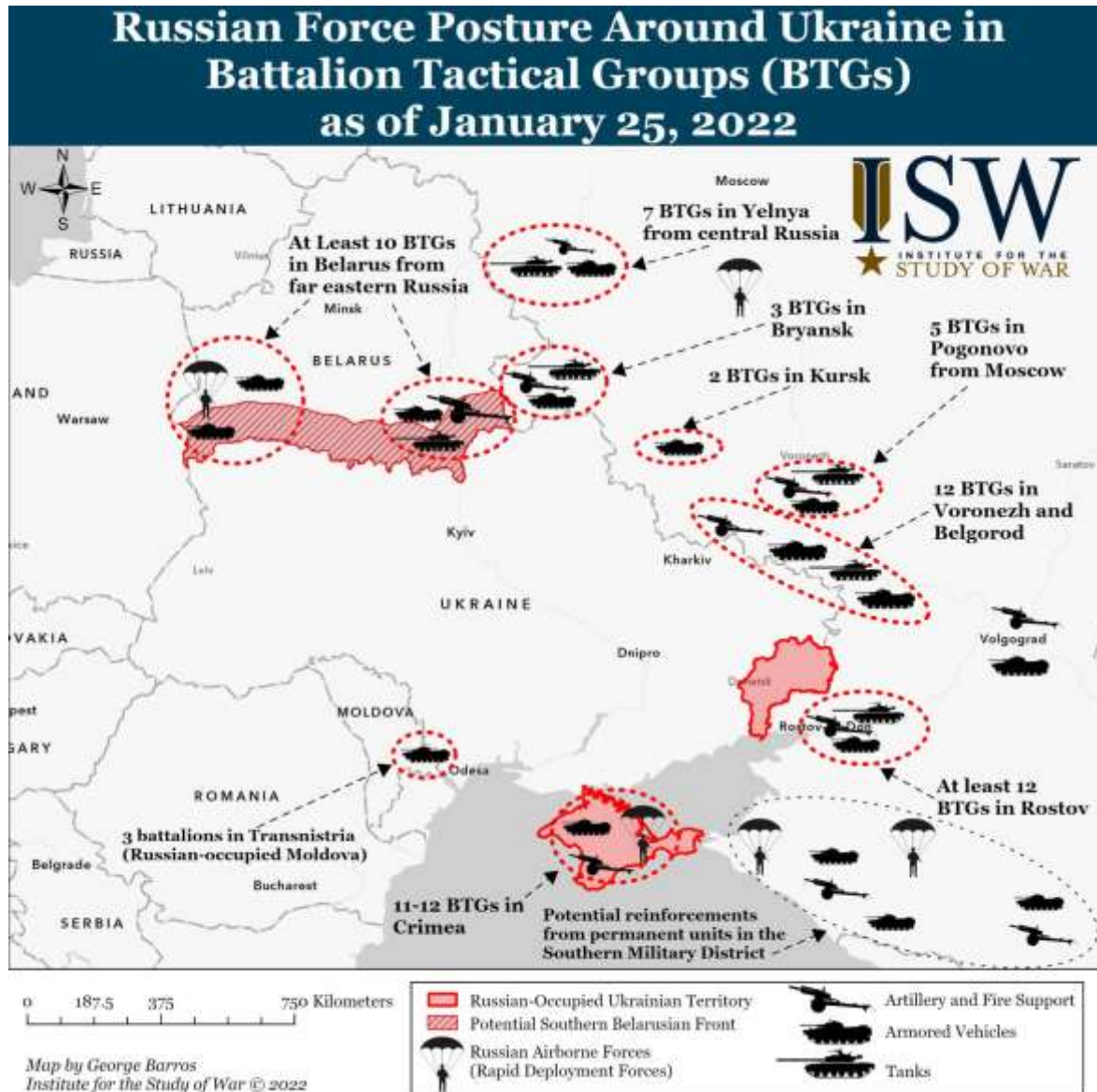
Παραρτήματα

Α. Οι Ελεγχόμενες από τη Ρωσία περιοχές Ντόνετσκ και Λουγκάνσκ

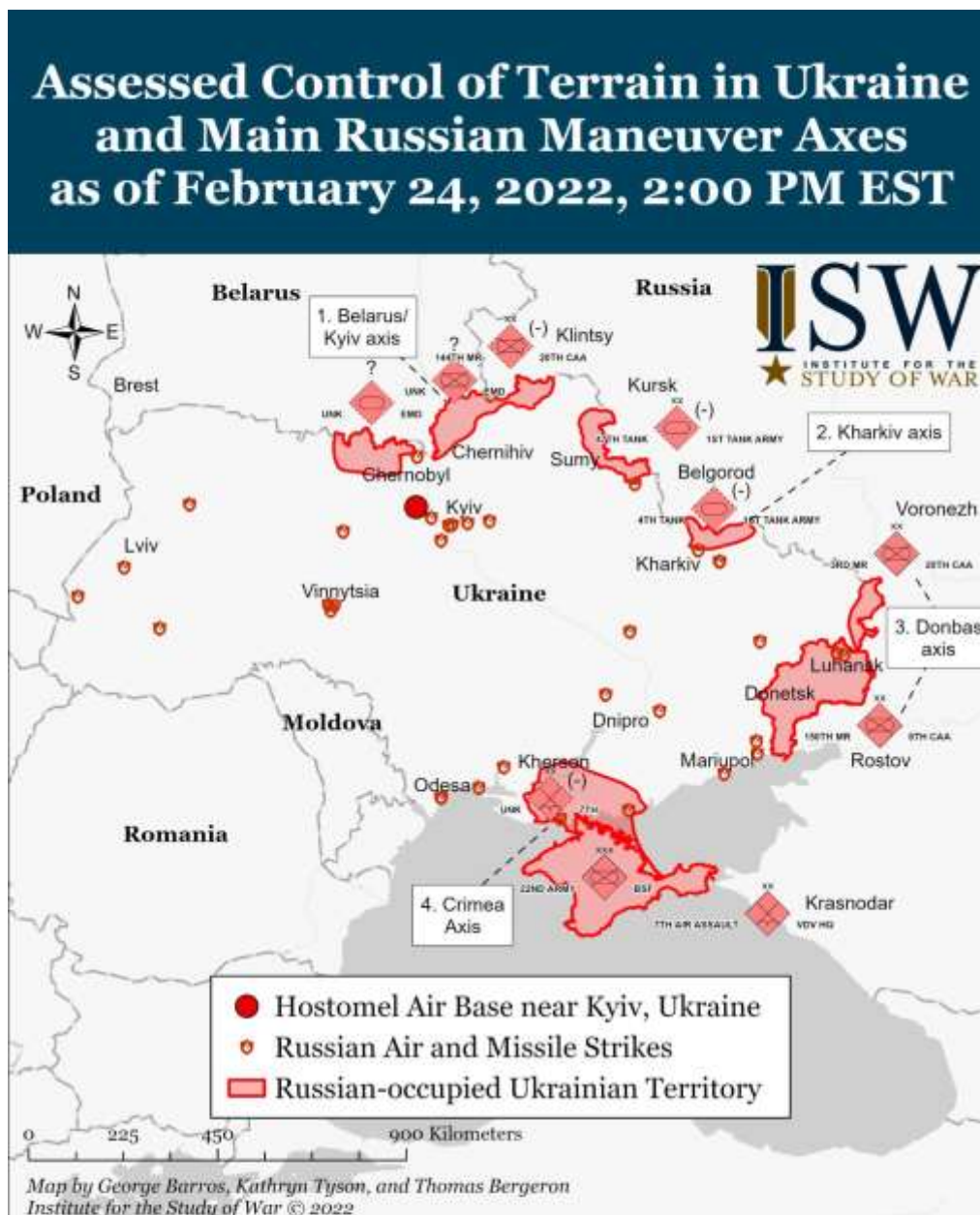
(πηγή: <https://www.understandingwar.org/>)

B. Διάταξη των Ρωσικών Δυνάμεων την 25 Ιανουαρίου 2022

(πηγή: <https://www.understandingwar.org/>)

Γ. Οι 4 Άξονες Εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία

Confirmed Russian Units:

Unidentified elements of the 423rd Motorized Rifle Regiment of the 4th Tank Division, 1st Tank Army, attacked Kharkiv Oblast from Belgorod, Russia.

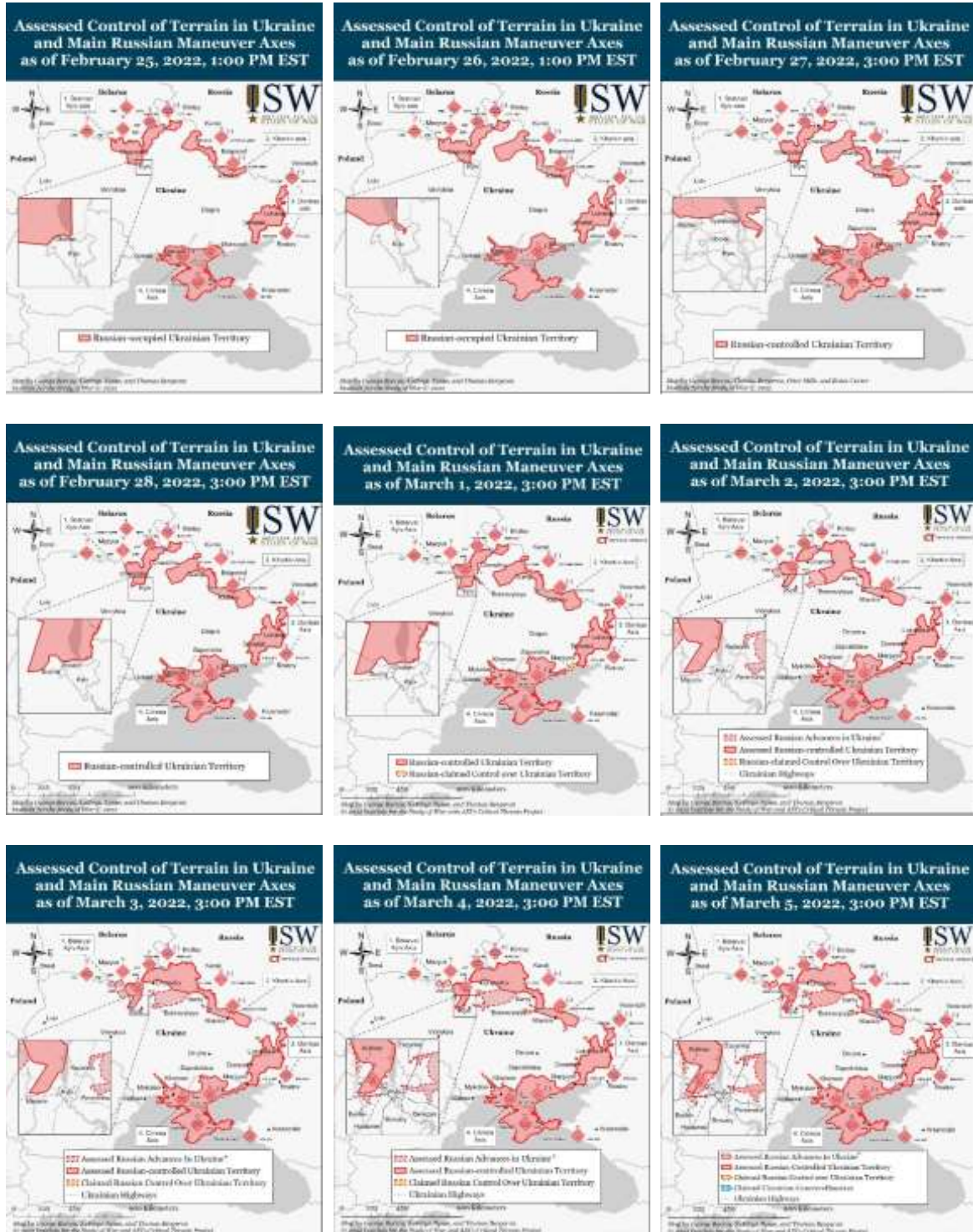
A reconnaissance platoon of the 74th Motorized Rifle Brigade of the 41st Combined Arms Army attacked Chernihiv Oblast from Bryansk, Russia.

Unidentified elements, likely of the 7th Airborne Division and likely reinforced with 22nd Army Corps and 58th Combined Arms Army elements, attacked Kherson Oblast from Crimea.

Unidentified airborne elements, likely of the 31st Air Assault Brigade, attacked the Antonov Airport outside Kyiv.

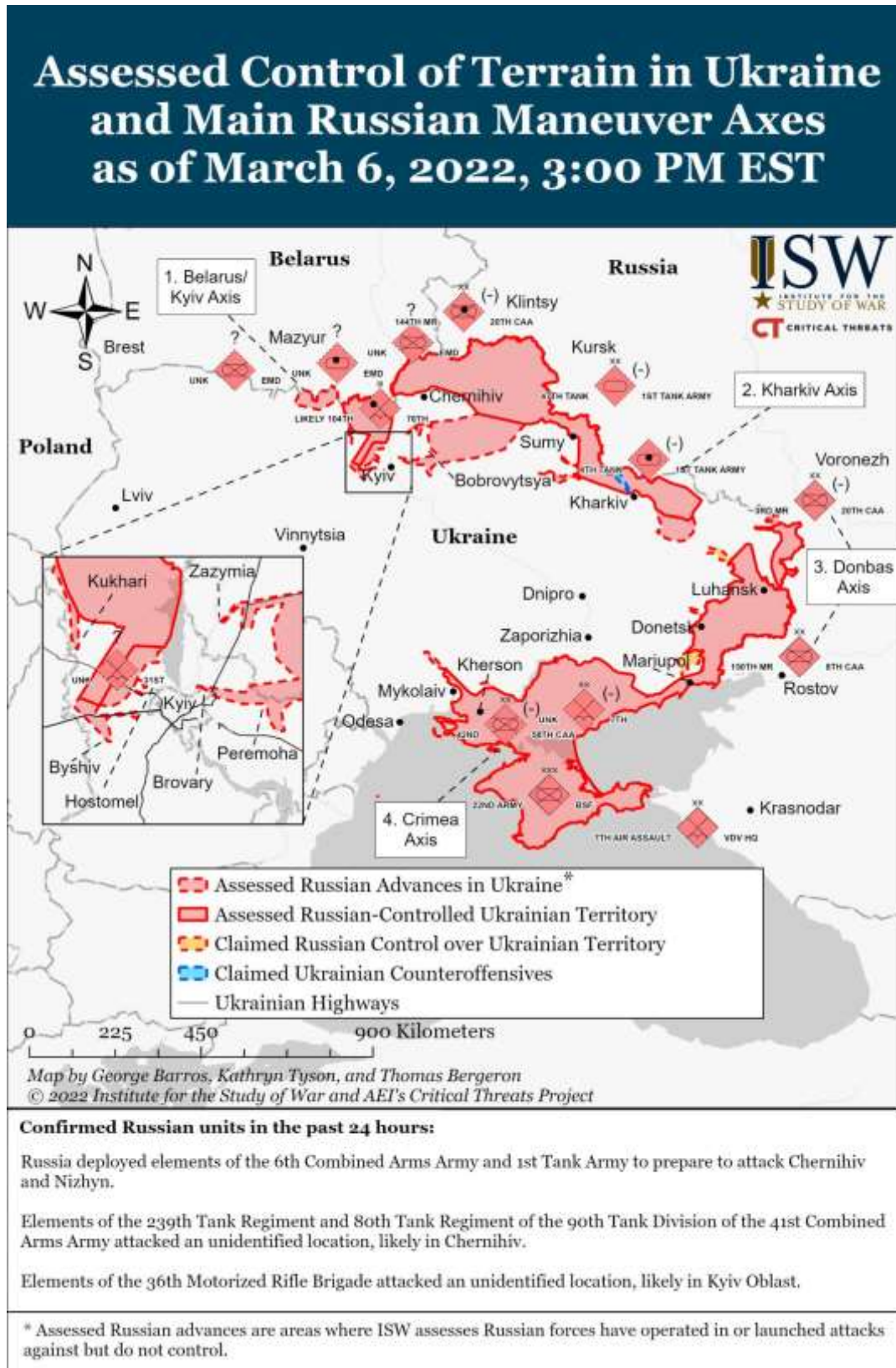
(πηγή: (πηγή: <https://www.understandingwar.org/>)

Δ. Η Εξέλιξη των Επιχειρήσεων μέχρι την 05 Μαρτίου 2022

(πηγή: (πηγή: <https://www.understandingwar.org/>)

Ε. Η Διάταξη των Ρωσικών Δυνάμεων την 06 Μαρτίου 2022

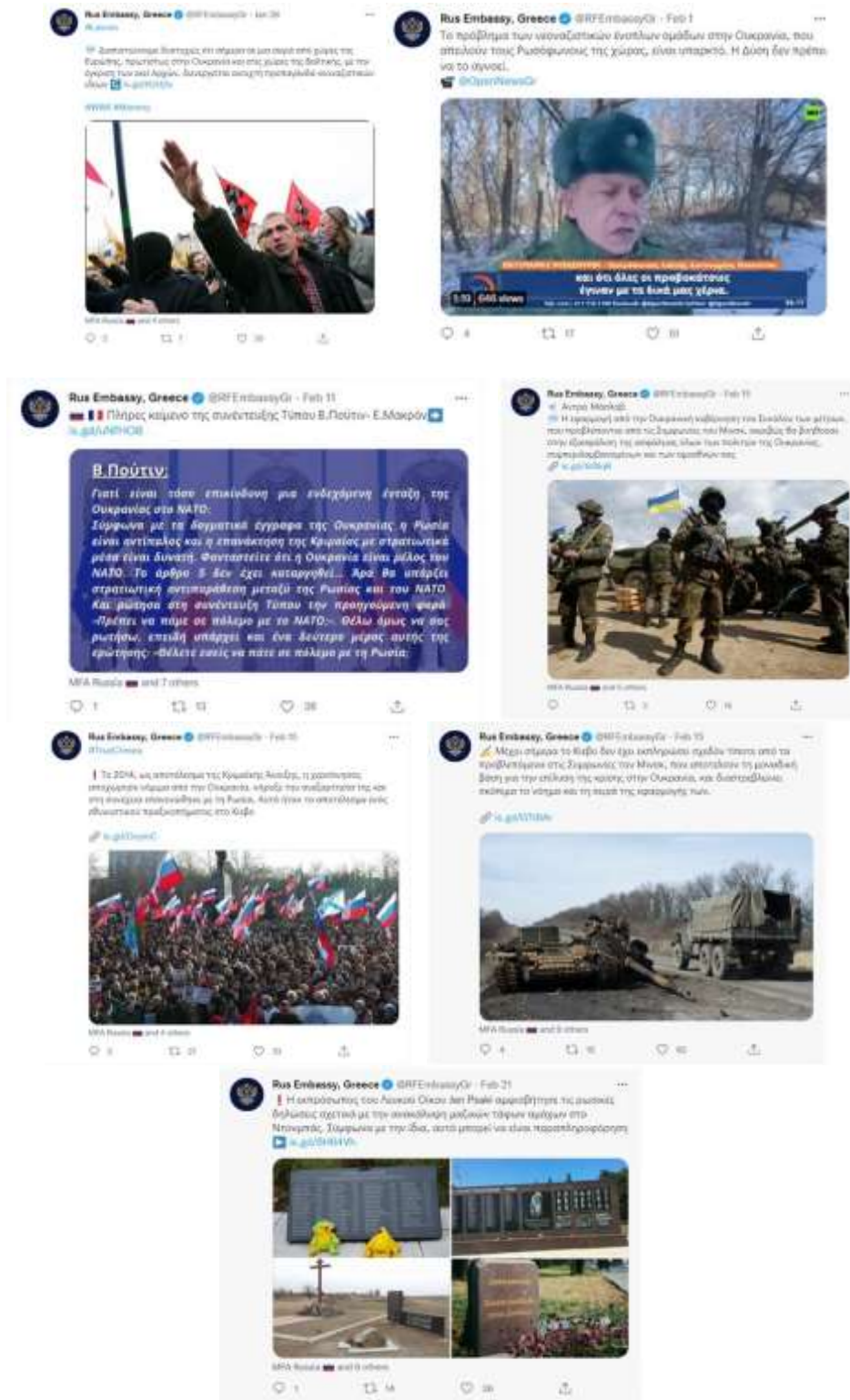
(πηγή: (πηγή: <https://www.understandingwar.org/>)

Ζ. Ρωσικές ΕΠΕ για επηρεασμό της Ελλάδας (ένταση)

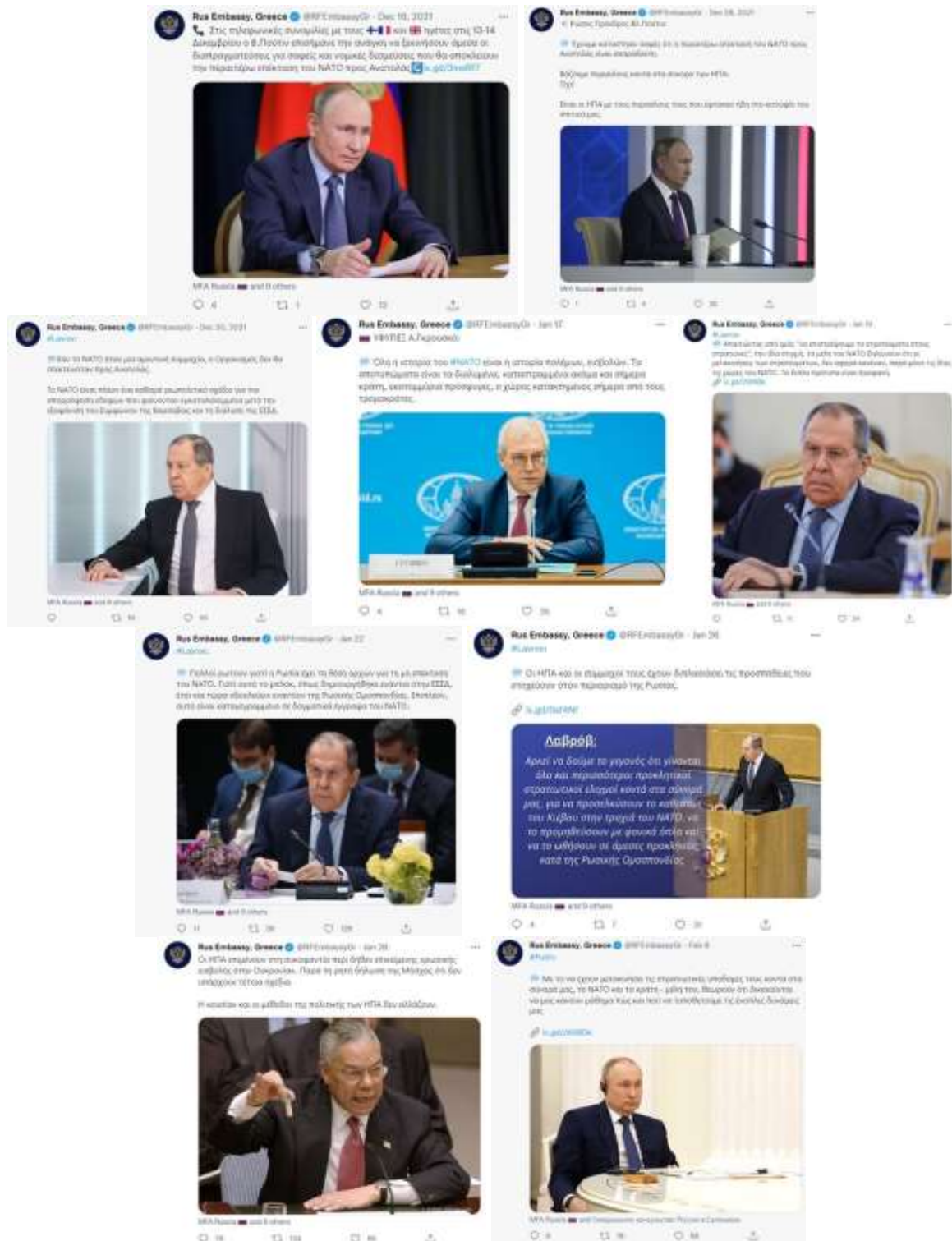

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

Η. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης της Ουκρανίας (ένταση)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

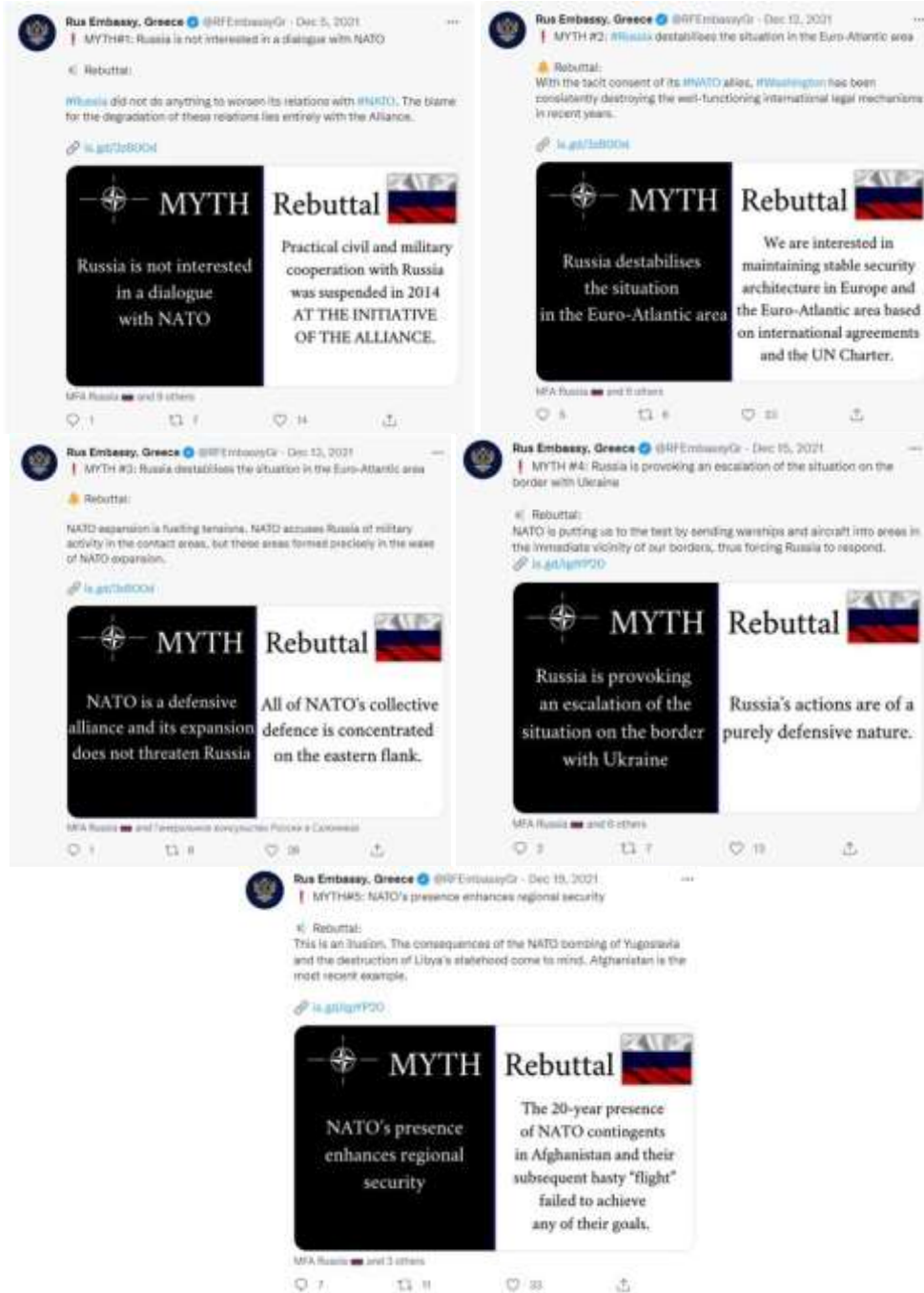

I. Ρωσικές ΕΠΕ ευφημισμού της Ρωσίας (ένταση)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΑ. Ρωσικές ΑΠΕ σχετικά με το ΝΑΤΟ (ένταση)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΒ. Ρωσικές ΕΠΕ μετά την αναγνώριση των DPR και LDR (κρίση)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

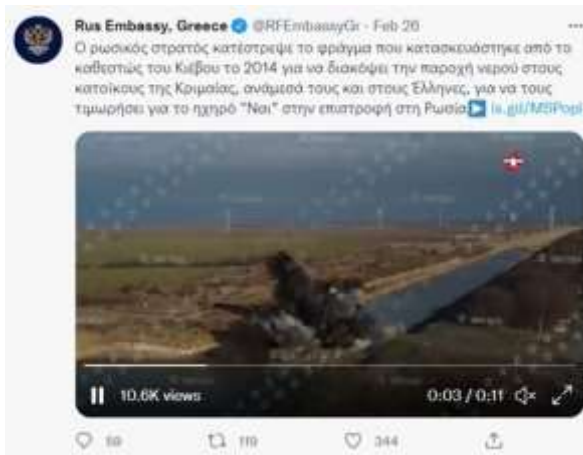
ΙΓ. Ρωσικές ΕΠΕ για επηρεασμό της Ελλάδας (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

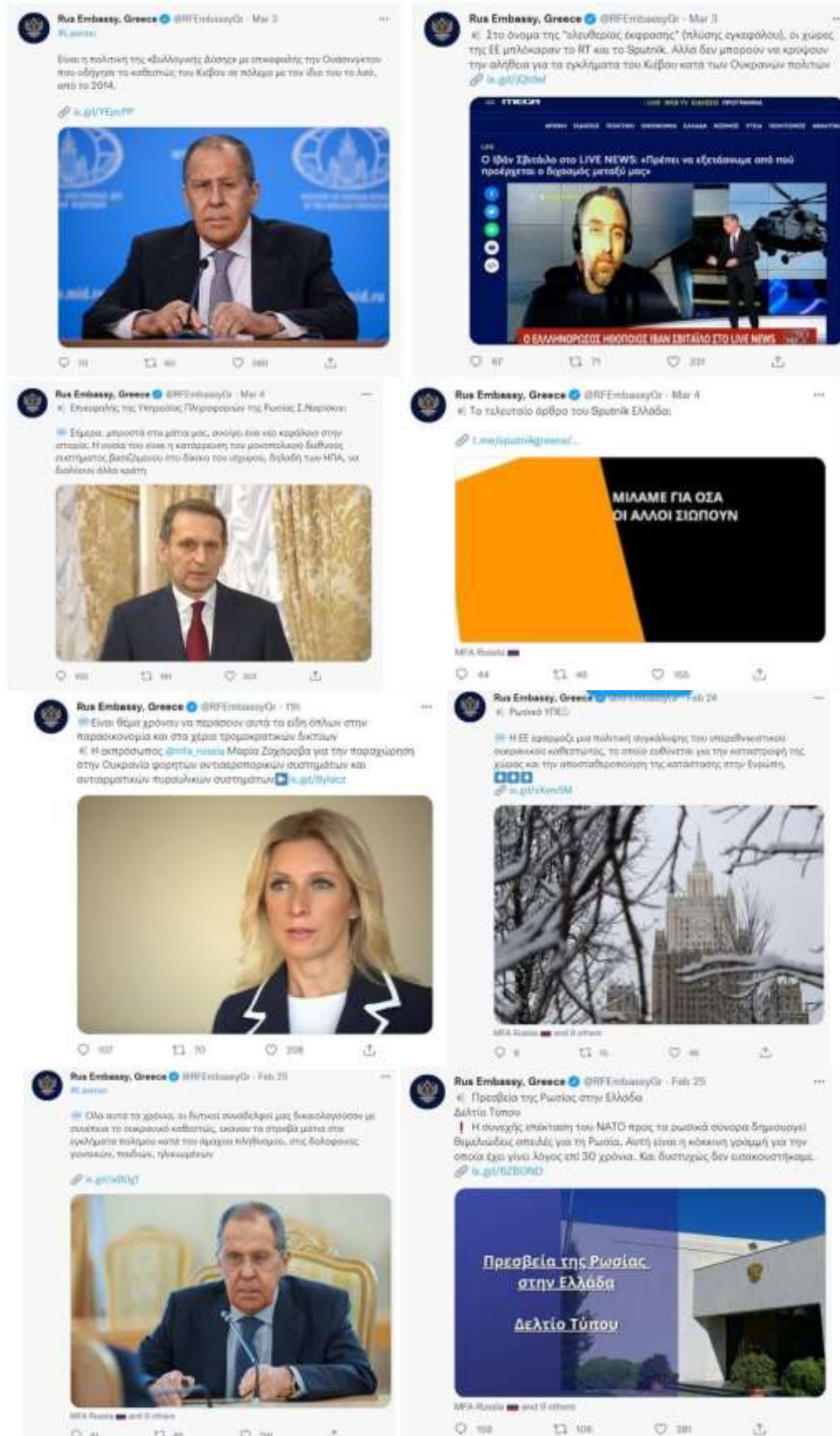
ΙΔ. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης της Ουκρανίας (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΕ. Ρωσικές ΕΠΕ δυσφήμισης NATO-ΕΕ-Δύσης (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

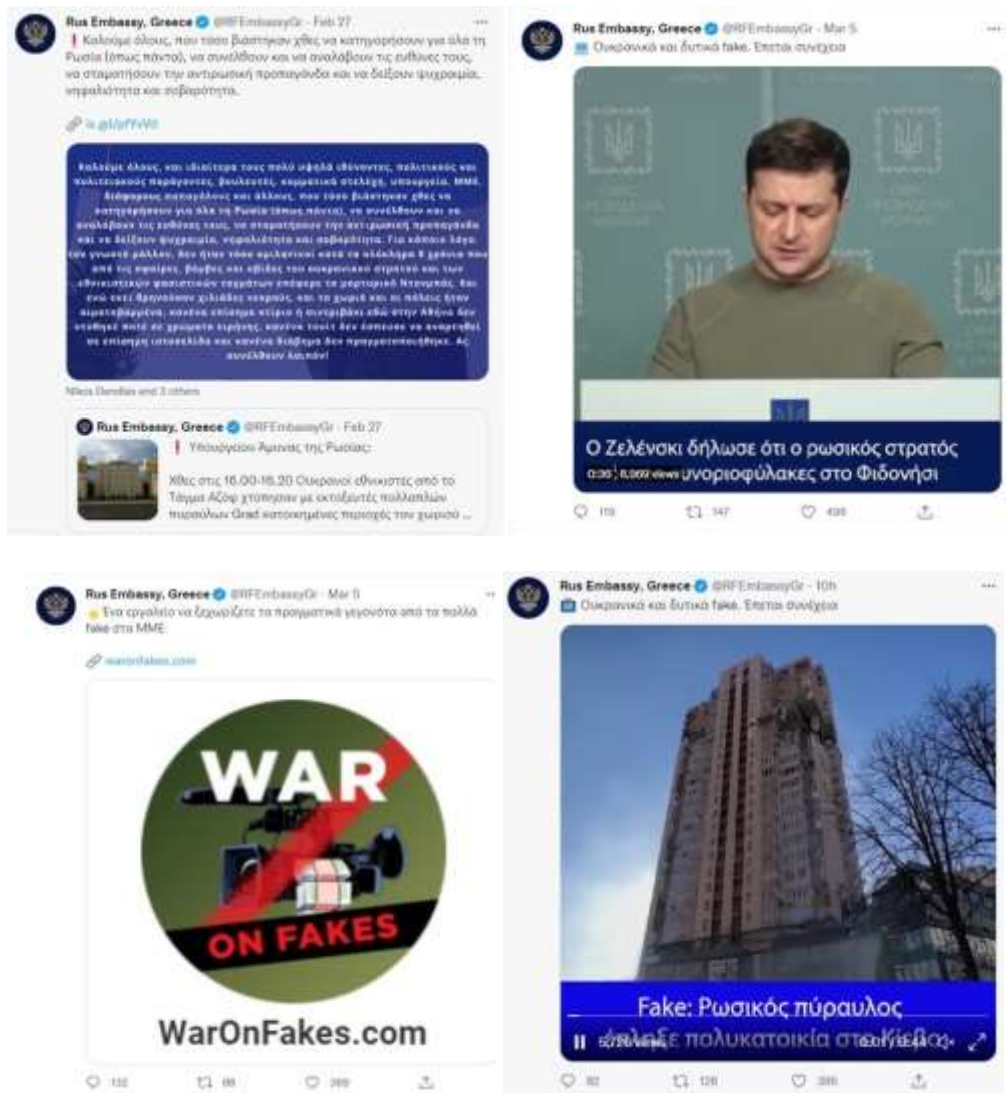
ΙΣΤ. Ρωσικές ΕΠΕ ευφημισμού της Ρωσίας (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΖ. Ρωσικές ΑΠΕ σχετικά με την αντι-Ρωσική Προπαγάνδα (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΗ. Ρωσικές ΕΠΕ εκφοβισμού (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

ΙΘ. Ρωσικές ΕΠΕ κατά του ηθικού των Ουκρανών (πόλεμος)

(πηγή: <https://twitter.com/RFEmbassyGr>)

Κ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εκφοβισμό της Ρωσίας

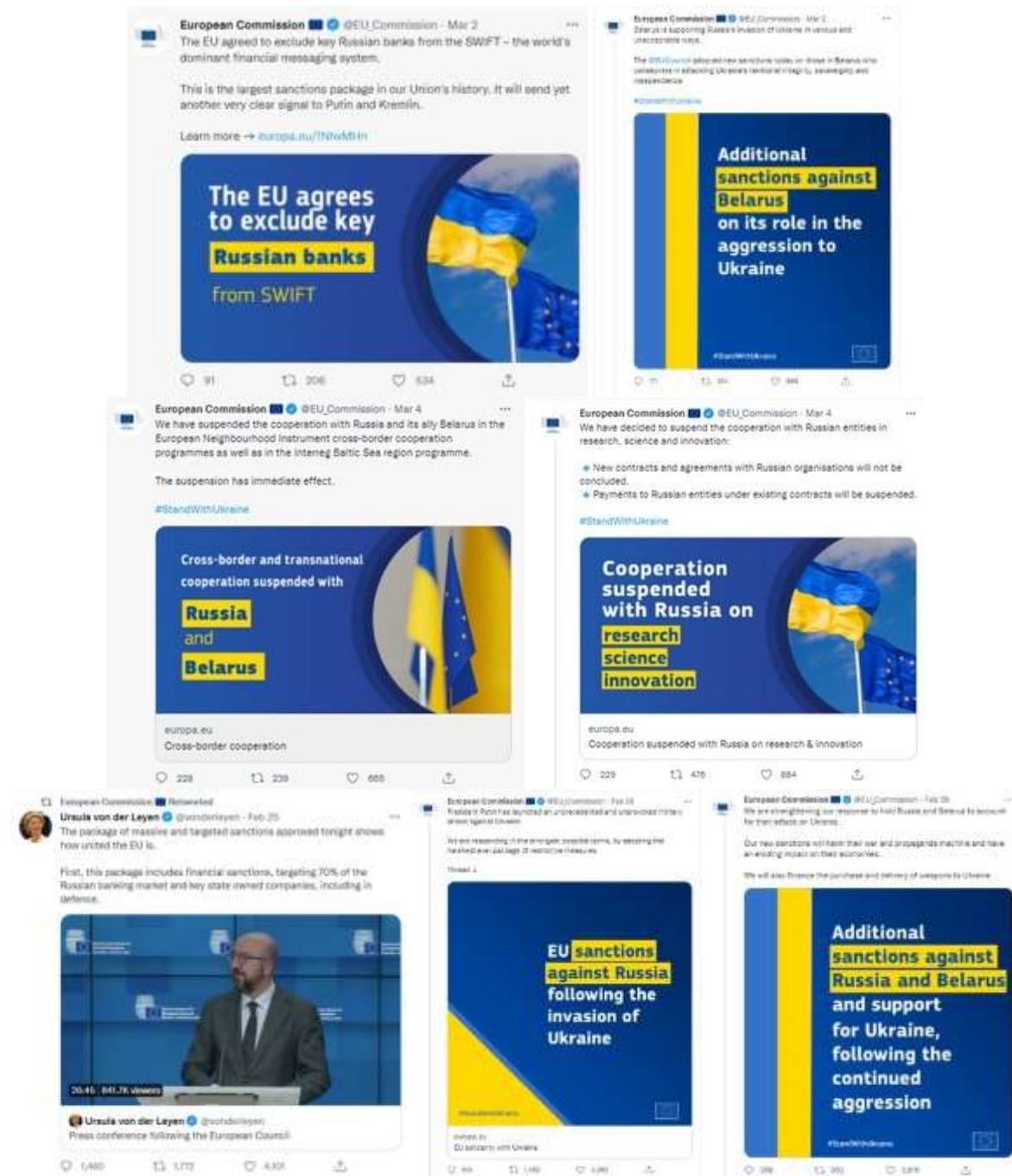
(πηγή: https://twitter.com/EU_Commission)

ΚΑ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεργασία με NATO

(πηγή: https://twitter.com/EU_Commission)

ΚΒ. ΕΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κυρώσεις

(πηγή: https://twitter.com/EU_Commission)

ΚΤ. ΑΠΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Ρωσικής Προπαγάνδας

LIE:
Russia is defending Donbas from Ukrainian aggression.

FACT:
Russia is the aggressor attacking a democratic and peaceful country. Russia raised its years-long aggression against Ukraine to a new level, launching a full scale invasion on Ukraine. Ukraine has a right to defend itself.

LIE:
Russia seeks demilitarization and denazification of Ukraine.

FACT:
Over 8 million Ukrainians died in fight against Nazism in WW2. Communist and Nazi propaganda is banned in Ukraine. Ukraine is governed by a democratic government.

LIE:
Ukraine is conducting genocide against its population in Donbas.

FACT:
Numerous reports by the UN and OSCE, among others, have clearly debunked such claims.

LIE:
Ukraine uses chemical and other prohibited weapons against civilians in Donbas.

FACT:
Ukraine has never produced, stockpiled or used chemical weapons.

LIE:
Ukrainian military is committing atrocities in Donbas.

FACT:
OSCE reports consistently show the majority of ceasefire violations come from Russia-backed militants.

LIE:
Ukraine is a hostile anti-Russian state.

FACT:
Ukraine is a peaceful democracy, which has suffered from Russia's armed aggression since 2014.

(πηγή: <https://twitter.com/EUvsDisinfo>)

Βιβλιογραφία

Διεύθυνση Αμυντικής Σχεδίασης και Προγραμματισμού/Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, *Διακλαδικός Κανονισμός 0-4 «Κοινή Ορολογία Ενόπλων Δυνάμεων»*. Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, 2006

Διεύθυνση Επιχειρήσεων/Γενικό Επιτελείου Στρατού, *ΕΕ 123-1 «Πληροφοριακές Επιχειρήσεις»*. Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2012

<https://twitter.com/EUvsDisinfo>

https://twitter.com/EU_Commission

<https://twitter.com/RFEmbassyGr>

<https://www.understandingwar.org/>